

Svar på skriftligt spørgsmål om Finlands beredskap för en eventuell energibrist och oskäligt höga elpriser

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spørgsmål SS 409/2022 rd undertecknat av riksdagsledamot Pia Kauma /saml m.fl.:

Hur har regeringen förberett sig på en eventuell energibrist under vintern och oskäligt höga elpriser,

hur tänker man garantera finländarna tillräcklig energi till ett rimligt pris under den kommande vintern,

på vilket sätt tryggas Finlands energisjälvförsörjning om driftsättande av kärnkraftverket Olkiluoto 3 fördröjs eller om de planerade åtgärderna för att säkerställa gasförsörjningen inte är tillräckliga och

hur kan medborgarna bidra till att energin räcker till under den kommande vintern och hur ämnar regeringen kommunicera eller ge anvisningar om detta?

Som svar på detta spørgsmål anför jag följande:

Konsekvenserna av anfallskriget som initierades av Ryssland för priset och tillgången på energi har påverkat hela Europa. Å andra sidan har energipriserna stigit i Finland och internationellt ända sedan slutet av fjolåret, innan Rysslands anfallskrig började. Kriget har dock förvärrat situationen ytterligare.

Bakgrunden till den internationella höjningen av energipriserna är förutom Rysslands anfallskrig även den ökade efterfrågan på energiprodukter i och med att den totala efterfrågan återhämtar sig, coronakrisens värsta skede har avtar samt väderförhållandena. Dessutom kan Ryssland anses ha begränsat gasleveranserna på konstgjord väg redan hösten 2021.

Regeringen har vidtagit flera åtgärder för att trygga energitillgången och kompensera prisstegringen.

Regeringen drog upp i början av året riktlinjer för tidsbundna preciserade åtgärder för att svara på de stigande energipriserna. Åtgärderna fokuserar särskilt på trafiken och riktar sig till hus-håll, yrkestrafik och jordbruksföretagare. Åtgärderna omfattade både kortsiktiga och långsiktiga åtgärder. Sådana åtgärder var till exempel att maximibeloppet av resekostnadsavdraget mellan bostaden och arbetsplatsen höjs för viss tid vid beskattningen för 2022, fastighetsskatten för produkt-

ionsbyggnader inom jordbruket slopas som temporär åtgärd vid beskattningen för 2022, det bereds en statlig lånegarantimodell för privata hushåll samt en modell med statlig fyllnads-borgen för att stödja bostadsaktiebolags klimatvänliga investeringar, beredningen av ett yrkes-dieselsystem inleds, det bereds ett inkomstbaserat och regionbaserat riktat stödsystem för hushåll, beredningen av informationsskyldighet i fråga om elavtal med dynamiska priser samt att distributions-skyldigheten för drivmedel sänks. Utöver dessa beaktas de ökade boendekostnaderna till följd av höjningen av priset på energi, inklusive el, när utkomststöd beviljas.

Åtgärder som lindrar effekterna av höjningen av energipriset har vidtagits även i fjol, av vilka ett exempel är att sänka elskatten för industri, gruvdrift, datorhallar och jordbruk sänks till EU:s miniminivå från och med ingången av 2021.

I april beslöt regeringen om åtgärder för att säkerställa energitillgången, påskynda den gröna övergången och investeringarna samt tillfälligt sänka distributionsskyldigheten för drivmedel. Syftet med helheten är att säkerställa produktionen av och tillgången till energi till rimligt pris samt att stärka självförsörjningsgraden och försörjningsberedskapen i fråga om energi. Regeringen beslöt till exempel att skyldigheten att distribuera drivmedel sänks tillfälligt med 7,5 procentenheter 2022 och 7,5 procentenheter 2023. En sänkning av skyldigheten sänker också bränslepriset. Tillägsskyldigheten för avancerade biobränslen och biogas ändras inte.

Regeringen håller också på att bereda åtgärder för att lindra effekterna av det höga elpriset. Åtgärderna som granskas kan till exempel gälla elmarknadens funktion, beskattningen, energi-efektiviteten, energibesparingar eller stödåtgärder i form av direkta stöd.

Finland är till många delar väl förberett på störningar i energiförsörjningen. Importen av energi från Ryssland har redan upphört, ett LNG-terminalfartyg har beställts och Finland har starka överföringsförbindelser till Sverige och Estland. För att hantera riskerna är ett omfattande samarbete mellan den offentliga och den privata sektorn av största vikt. Detta samarbete samordnas av Försörjningsberedskapscentralen som tillsammans med andra myndigheter och aktörer inom energibranschen bereder åtgärder för eventuella störningar i energiförsörjningen.

Tillgången på fossila bränslen för samhällets behov har tryggats för i genomsnitt fem månader. Försörjningsberedskapscentralen upprätthåller statens säkerhetsupplag samt beslutar i egenskap av behörig myndighet om företagens obligatoriska upplag, som sammanlagt täcker ovan nämnda användningsbehov. Största delen av statens säkerhetsupplag är oljeprodukter. I Finland kan gas endast lagras i begränsad mängd i LNG-terminaler, så dess andel är liten. Gasen kan i ganska stor utsträckning ersättas med alternativa bränslen, med vilka man har förberett sig på störningar i gasförsörjningen särskilt inom energiproduktionen. Industriföretagen ansvarar själva för sin beredskap och säkerhetsupplagringen och den obligatoriska upplagringen gäller inte industrin.

I Finland används ungefär hälften av naturgasen inom industrin (skogs-, kemi-, metall- och livsmedelsindustrin). Resten av naturgasen har använts i energiproduktionen. Gasanvändningen i Finland har minskat med cirka hälften i januari–april jämfört med föregående år. Detta har i synnerhet påverkats av det kraftigt förhöjda priset på naturgas. En del av industrin har övergått från gas till andra bränslen och i synnerhet inom energiproduktionen har naturgas ersatts med andra bränslen och värmeproduktionsformer. Användningen av naturgas i hushållen är mycket liten i Finland.

Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet ARA stöder ersättandet av naturgasuppvärmning med ett system som inte använder fossila bränslen.

Eftersom gas inte kan ersättas med alternativa bränslen i alla användningsområden har regeringen beslutat att skaffa ett LNG-terminalfartyg. Försörjningsberedskapscentralen har också beredskap att i nödsituationer på gasmarknaden trygga tillgången till gas för skyddade kunder (hushåll) samt för social- och hälsovårdens behov.

När det gäller elens tillräcklighet är det viktigt att såväl Olkiluoto 3-enheten som LNG-terminalfartyget tas i kommersiellt bruk så snart som möjligt, enligt planerna i december. Användningen av el minskar också på marknadsvillkor inom industrin och hushållen när elpriset är högt. Arbets- och näringsministeriet, Fingrid Abp, Energimyndigheten och Försörjningsberedskapscentralen följer noggrant upp eleffektens tillräcklighet och planerar tillsammans de åtgärder som behövs.

Dessutom har Energimyndigheten konkurrensutsatt en så kallad effektreserv som kan tas i bruk när eleffektens tillräcklighet är hotad. Effektreservsystemet tryggar leveranssäkerheten för el i Finland i situationer där utbudet av el på marknadsvillkor inte räcker till för att täcka elförbrukningen. Målet är att effektreservkapaciteten ska vara i startberedskap senast i december 2022. Vid elbrist förordnar stamnätsbolaget Fingrid, som ansvarar för elsystemets funktion, distributionsnätinnehavarna att begränsa efterfrågan på el. Elreglering är det sista och yttersta sättet att säkerställa elsystemets funktion. Distributionsnätinnehavarna har färdiga planer även för detta.

Finland har arbetat långsiktigt för energieffektivitet och energisparande. Medborgarna har många möjligheter att minska sin energianvändning och sin egen energiförbrukning och samtidigt bidra till att energin räcker till under den kommande vintern. Det är fråga om välkända metoder, såsom att sänka rumstemperaturen, effektivisera användningen av elapparater eller förkorta duschtiderna.

Statsförvaltningen håller under ledning av arbets- och näringsministeriet, som ansvarar för energifrågor, tillsammans med Energimyndigheten, statens bolag för hållbar utveckling Motiva, miljöministeriet, Sitra och statsrådets kansli på att bereda en kommunikationskampanj för hösten 2022. Syftet med kampanjen är att samla och sprida information om både höstens energisituation och berätta för människor hur de kan spara energi och vilka effekter sparåtgärderna har.

Helsingfors 30.8.2022

Näringsminister Mika Lintilä